

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України з питань прав людини,
деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій, національних
меншин і міжнаціональних відносин

4 серпня 2026 року

Веде засідання голова Комітету ЗАДОРЖНИЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Неллі Іллівно, радий вас вітати.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Доброго дня. Рада вітати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Також.

Шановні колеги, сподіваюсь, що у всіх все добре, обстрілів не було останньої ночі, тому десь більш-менш ми з вами можемо працювати в такому режимі, знаєте, як невиспаному, і таке інше.

Кворум у нас є, шановні колеги, у нас 10 з 10-ти присутні, тому оголошую засідання відкритим. Сьогодні планується розглянути два законопроекти, з опрацювання яких наш комітет визначено головним. Також мали ми затвердити план роботи та пропозиції комітету до порядку денного шістнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання.

Крім того, розглянемо питання щодо нагородження Подякою нашого комітету. Порядок денний вам був надісланий, тож переходимо до голосування щодо затвердження порядку денного сьогоднішнього засідання.

Прошу голосувати, шановні колеги.

Задоржний - за.

Руслан Олександрович Горбенко.

ГОРБЕНКО Р.О. Голосую - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Джемільєв Мустафа.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемільєв - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую. Голосую - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович Ткаченко. Радий вас вітати.

ТКАЧЕНКО М.М. Вітаю. Ткаченко Максим - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Євген Геннадійович Яковенко.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яременко Богдан Васильович.

ЯРЕМЕНКО Б.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, 10 осіб - за. Рішення прийнято, тож розпочинаємо наше засідання. Переходимо до розгляду питань порядку денного.

Питання перше - проєкт Закону України про внесення змін до Закону України «Про громадянство України» щодо врегулювання деяких питань, пов'язаних із поновленням громадянства України (реєстраційний номер 15410, від 15.07.26 року), поданий народним депутатом України Задорожним та іншими народними депутатами України.

Шановні друзі, всі ми з вами є авторами цього законопроєкту. Тому мені здається, що немає сенсу особливо переповідати вам текст даного проєкту закону. Запропоновані у проєкті зміни є логічним та необхідним кроком у регулюванні питань, пов'язаних із запровадженням в Україні інституту множинного громадянства. Чинні положення Закону України «Про громадянство України» для поновлення у громадянстві вимагають від колишніх громадян обов'язково постійного проживання на території України, а також дотримання ними умов щодо складання іспитів з основ Конституції України, історії України та на визначення рівня володіння державною мовою.

Вбачається, що такий підхід не враховує того факту, що значна кількість осіб, які раніше перебували в громадянстві України, тобто відповідали всім його критеріям, а сьогодні є громадянами держав, що включені до переліку держав громадяни, піддані яких набувають громадянства України у спрощеному порядку, тобто мають право мати одночасно громадянство України та країни, в якій вони проживають, вимушено припинили громадянство України через існуючі на той час законодавчі обмеження. Водночас такі особи вже мають підтверджені та сталі зв'язки з Україною і встановлення для них спрощеного порядку поновлення в громадянстві України, що фактично пропонується в законопроекті, є достатньо обґрунтованим кроком, який відповідає сучасним підходам державної політики у сфері громадянства.

Щодо висновків, то станом на сьогодні маємо висновок ГНЕУ, я сподіваюсь, що ви з ним ознайомилися. Якщо чесно, то мене здивувала позиція ГНЕУ, у висновку на 6 сторінок фактично відсутні принципові зауваження щодо законопроекту, натомість розписані міркування щодо вже прийнятих і вже діючих положень законодавства, які стосуються множинного громадянства.

У нас на засіданні присутня голова ДМС Науменко Наталія Миколаївна. Тож, Наталіє Миколаївно, прошу висловити позицію ДМС щодо цього законопроекту. Будь ласка.

НАУМЕНКО Н.М. Дякую, шановний Андрію Вікторовичу.

Шановні народні депутати, шановні присутні, законопроект 15410 підтримується Державною міграційною службою. І погоджуючись із загальними запереченнями, висловленими головою комітету до висновку ГНЕУ, який надано до законопроекту, хочу більш детально зупинитися на деяких з них.

По-перше, у висновку ГНЕУ звертається увага на те, що проєкт закону містить положення, які створюють колізію між положеннями Закону України «Про громадянство», а саме положеннями частини другої статті 10, яка у загальному порядку за поновлення у громадянстві України передбачає умову повернення на постійне проживання в Україну та подання зобов'язання про вихід із іноземного громадянства, та положеннями пропонованої законопроєктом частини третьої статті 10-1, які не передбачають за поновлення у громадянстві України повернення на постійне проживання в Україну та передбачають подання декларації про визнання себе громадянином України, а не зобов'язання припинити іноземне громадянство без внесення відповідних змін до частини другої статті 10 закону.

Твердження Головного управління про виникнення правової колізії між чинною частиною другою статті 10 та новою статтею 10-1 закону є помилковим і базується на неправильному тлумаченні співвідношення загальних та спеціальних правових норм. Законопроєктом свідомо не змінюється загальний порядок, передбачений частиною другою статті 10 закону, який вимагає повернення на постійне проживання для більшості суб'єктів, а натомість змінює частину самостійної статті 10-1. Ця стаття встановлює виключний спеціальний порядок для окремої категорії осіб – колишніх громадян України, які мають паспорт держав зі схваленого Кабінетом Міністрів переліку. Закони України регулярно використовують такий підхід, коли спеціальна стаття повністю виводить суб'єктів з-під загальної дії права.

По-друге, зауваження ГНЕУ про відсутність зрозумілого механізму подання заяви для набуття громадянства України та ризик безпідставних відмов ДМС повністю спростовується нормативно-правовою базою, що регулює адміністрування питань громадянства на підзаконному рівні. Порядок провадження за заявами та поданнями, затверджений Указом Президента України 215-им, вже містить вичерпні покрокові алгоритми дій

для всіх можливих випадків набуття та поновлення громадянства. Цей підзаконний акт детально визначає, які саме документи подаються заявником, які органи здійснюють їх прийом та перевірку, строки та етапи ухвалення рішень. Відповідно до усталеної нормотворчої практики закон визначає лише матеріально-правові підстави та загальні рамки, що робить власне законопроект 15410, запроваджуючи зміни до статті 10-1, тоді як детальна технічна процедура та форми заяв традиційно покладаються на підзаконні нормативно-правові акти. І, звісно, після ухвалення законопроекту положення Указу 215 будуть приведені у відповідність до нових норм, що є стандартним процесом імплементації законодавчих змін і виключає будь-яку правову невизначеність.

По-третє, у висновку ГНЕУ звернуто увагу на те, що правом на спрощений порядок поновлення у громадянстві України зможуть скористатися не всі колишні громадяни України, а лише ті, які є громадянами держав, громадяни яких мають право на набуття громадянства України у спрощеному порядку, що на думку ГНЕУ порушує дотримання принципу рівності за ознаками національного та етнічного походження стосовно іноземців, закладених в Європейській конвенції про громадянство. Простим контраргументом цього зауваження є те, що Європейська конвенція про громадянство забороняє дискримінацію за ознаками статі, релігії, раси, а також національного чи етнічного походження. Проте перелік Кабміну базується не на етнічній приналежності осіб, а на геополітичному критерії безпеки держав та рівня їх взаємодії з Україною. Диференціація за ознакою іноземного громадянства, державної належності є суверенним правом України, обумовленим на сьогодні правовим режимом воєнного стану та гібридними загрозами. Крім того диференційований підхід є світовою практикою. Держава має право вимагати виходу з громадянства тих країн, які не забезпечують належного рівня безпекової співпраці з Україною або мають так звану недружню політику. Включення держав до переліку

Кабміну є інструментом стимулювання міжнародних угод та гарантією того, що множинне громадянство відновлюють особи, чия друга держава є прогнозованим і безпечним партнером України.

Варто наголосити, що у законопроекті відсутня дискримінація колишніх громадян, правовий зв'язок з Україною, факт колишнього громадянства, визнається за усіма особами без винятку. Проект не дозволяє ніякого права на поновлення, а лише диференціацію умови збереження чи припинення іноземного громадянства. Це об'єктивно виправданий підхід, оскільки ризики для національної безпеки України від біпатрида з країни-члена ЄС та біпатрида з країни під впливом РФ є кардинально різними. Навіть у межах ЄС існує практика диференціації. Наприклад, Німеччина, Іспанія та Австрія довгий час дозволяли множинне громадянство виключно для громадян інших країн-членів ЄС, встановлюючи обмеження для третіх країн. Це ніколи не визнавалося дискримінацією, оскільки базувалося на критерії міждержавної інтеграції та взаємної довіри.

По-четверте, ГНЕУ висловило застереження, що ідея законопроекту про спрощений порядок поновлення громадянства України осіб, які не проживатимуть в Україні постійно, виглядає такою, що не відповідає міжнародним підходам до інституту громадянства, що мають виходити саме із факту зв'язку особи з державою через її постійне проживання. У цьому зв'язку хочу звернути увагу, що сучасна міжнародна практика багатьох європейських країн, зокрема Польщі, Румунії, Угорщини, Ірландії, якраз передбачає спрощене поновлення громадянства для етнічної діаспори та колишніх громадян без вимоги постійного проживання в країні.

Україна не порушує міжнародні стандарти, а переходить до моделі глобальної нації, зберігаючи зв'язок зі своєю закордонною спільнотою, що є критично важливим в умовах демографічної кризи. Подання декларації про визнання себе громадянином України це не просто формальний документ, а юридично значуща дія, якою особа добровільно бере на себе обов'язки перед

Україною. Постійне фізичне проживання на території держави не є єдиним свідченням зв'язку з нею. Факт отримання українського паспорту закордонними українцями відкриває для них можливість негайно інвестувати в економіку України, відкривати бізнес, сплачувати податки, а також брати участь у повоєнній відбудові без додаткових бюрократичних дозволів. Це й є сучасним вираженням обов'язків громадянина.

Побоювання, що особа приїде лише за паспортом, нівелюється тим, що реалізація більшості соціально-економічних прав, соціальні виплати пенсій, безкоштовна медицина в Україні жорстко прив'язані до статусу податкового та фактичного резидента, а не лише за наявності паспорта. Багато колишніх громадян втратили український паспорт вимушено, через недосконалість колишнього законодавства, яке забороняло множинне громадянство, або через потребу інтеграції за кордоном. Спрощений порядок оновлення є актом відновлення справедливості щодо тих, хто прагне повернути свій правовий зв'язок з батьківщиною в умовах реформи множинного громадянства.

І щодо основного зауваження ГНЕУ щодо запровадження множинного громадянства часто супроводжується негативними наслідками, пов'язаними з наданням дипломатичного статусу, військовою та державною службою, сплатою податків тощо. Ще раз підтримуючи голову комітету, його заперечення на висловлювання зауваження ГНЕУ, зі свого боку хочу наголосити: базові процедурні правовідносини у сфері множинного громадянства, які має регулювати Закон України «Про громадянство України», вже врегульовані. Закон 45029 про множинне громадянство ухвалено і він діє з 16 січня 26-го року. Усі зазначені у висновку зауваження щодо ризиків військової служби, податків, виборів та диференціації країн за списком Кабміну є концептуальні, засади та безпекові запобіжники вже стали діючою правовою нормою державної політики України.

На території України біпатриди визнаються виключно її громадянами з усіма конституційними обов'язками включно із військовою службою. І

нарешті врегулювання цих питань належить до компетенції спеціального галузевого законодавства, Податкового, Виборчого кодексів тощо, а не профільного Закону про громадянство.

Законопроект 15410 не запроваджує інститут множинного громадянства з нуля, а лише технічно адаптує процедуру поновлення у громадянстві до вже функціонуючого законодавства. Відтак висувати зауваження щодо колізій окремого інструментального проекту є правовим нонсенсом, оскільки процедурні правовідносини вже врегульовані чинним Законом України «Про громадянство України».

Разом з тим інформуємо про те, що з метою комплексного врегулювання проблемних питань, які стосуються реалізації законодавства щодо запровадження множинного громадянства, підданства в Україні урядом утворено міжвідомчу робочу групу з питань реалізації законодавства щодо запровадження множинного громадянства, підданства в Україні, яка координує питання впровадження законодавчих змін, пов'язаних із запровадженням множинного громадянства, а також забезпечує взаємодію між органами державної влади у цій сфері.

Підсумовуючи сказане, Державна міграційна служба повністю підтримує законопроект 15410. Він є логічним та інструментальним продовженням уже чинного закону 4502.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановна Наталіє Миколаївно. Цілком з вами згоден. Колеги, чи бажає хтось висловитись з цього приводу?

Шановні народні депутати, враховуючи, що прийняття даної законодавчої ініціативи дозволить повернути до правового поля України значну кількість осіб, які мають сталі зв'язки з державою, ставлю на голосування наступне рішення комітету.

Перше. Рекомендувати Верховній Раді України проєкт Закону України про внесення змін до Закону України «Про громадянство України» щодо врегулювання деяких питань, пов'язаних із поновленням у громадянстві України (реєстраційний номер 15410, від 15.07.26 року), поданий народним депутатом України Задорожним А.В. та іншими народними депутатами України, включити до порядку денного п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за наслідками розгляду у першому читанні прийняти за основу.

Друге. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначити народного депутата України, голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Прошу визначатись, шановні колеги.

Задорожний - за.

Руслан Олександрович Горбенко.

ГОРБЕНКО Р.О. Голосую - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Джемільєв Мустафа.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемільєв голосує - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Костянтин Іванович Касай.

КАСАЙ К.І. Підтримую. Голосую - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович Ткаченко.

ТКАЧЕНКО М.М. Ткаченко Максим, голосую - за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зайтуллайович Чийгоз.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ЧИЙГОЗ А.З. Я підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ахтеме Зейтуллайовичу.

Яременко Богдан Васильович.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Підтримую. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, 10 осіб – за. Рішення прийнято.

Переходимо до наступного законопроєкту. Питання друге. Проєкт Закону України про внесення змін до статті 3 Закону України «Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою» щодо неприпустимості виправдовування, заперечення та пропагування депортації (реєстраційний номер 15369 від 30.06.2026), поданий народним депутатом України Джемільєвим та іншими народними депутатами України.

Шановні колеги, цей законопроєкт поданий нашим з вами колегою, членом нашого комітету народним депутатом України Мустафою Джемільєвим. Проєкт закону зовсім невеликий, за своїм змістом фактично полягає в доповненні статті 3 Закону України «Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою» лише одним реченням, відповідно до якого Україна засуджує та не допускає виправдовування або заперечення депортації, використання депортації як методу державної політики та публічних закликів до депортації, а також будь-якої дискримінації за ознакою належності особи до депортованої групи. Сподіваюся, що при підготовці до засідання всі ви ознайомилися як із самим законопроєктом, так і з надісланими до нього матеріалами.

У нас на засіданні, наскільки я бачу, присутня народна депутатка Ташева Таміла Равілівна, яка у поданні визначена його доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України.

Прошу коротко прокоментувати, пані Таміло, чим обумовлена ця законодавча ініціатива. Будь ласка.

ТАШЕВА Т.Р. Дякую, Андрію Вікторовичу, вітаю, шановні колеги, дякую за можливість висловитися як авторці законопроєкту, співавторці законопроєкту.

У певній мірі він став справді реакцією на те, що у суспільному просторі виявилось допустимим закликати до депортації народів, які вже

пережили її десятки років тому, і для кого навіть згадка про подію означає втрату родини, дому, частини власної ідентичності. У зв'язку з цим законопроект пропонує розширити державну політику у сфері гарантування прав депортованих осіб, зокрема чітко закріпити, що державна політика України не допускає виправдовування чи заперечення депортації, публічних закликів до депортації, використання депортації як методу державної політики, а також дискримінації за ознакою належності особи до депортованої групи.

Хочу окремо наголосити, що йдеться саме про напрям державної політики, який у подальшому має спрямовувати діяльність державних органів і бути одним із принципів правозастосування. Саме це сьогодні регулює стаття 3 закону. Не виключено, що для реалізації цього принципу в майбутньому можуть бути ухвалені окремі законодавчі акти, зокрема за аналогією з криміналізацією виправдовування збройної агресії або, наприклад, законопроектом 15192 щодо криміналізації заперечення Голодомору. При цьому відновлення прав депортованих осіб не може обмежуватися лише їх соціальними гарантіями. Сучасне розуміння перехідного правосуддя передбачає також гарантії неповторення таких злочинів. А це означає, що держава має не лише реагувати на наслідки депортації, а й чітко засвідчити неприйнятність подібних практик у майбутньому.

Окремо хочу звернути увагу, що законопроект не обмежує свободу вираження поглядів, практика Європейського суду з прав людини виходить із того, що виправдовування чи заперечення міжнародних злочинів, протиправний характер яких є очевидним історичним фактом, зокрема, наприклад, Голокосту, не користується відповідним захистом. Депортація кримськотатарського народу, яку Верховна Рада України визнала актом геноциду, є таким самим історичним фактом. Саме тому прошу членів

комітету підтримати законопроект та рекомендувати Верховній Раді України прийняти його за основу.

Андрію Вікторовичу, ми бачили звісно зауваження ГНЕУ, по кожному з них є контраргументи насправді. Якщо буде потреба, звісно, що я відкоментую. Але, колеги, дуже прошу вас підтримати і ваших колег по комітету, і загалом тих підписантів цього законопроекту і звісно, що в першу чергу кримських татар, які зазнали депортації у 1944 році, і власне зараз чуючи навіть деяких заклики від певних громадян України або те, що відбувається зараз на окупованих територіях, коли знову йдуть погрози депортації з боку окупаційних адміністрацій або того населення, яке зараз населяє сучасний тимчасово окупований Крим, тому це дуже важливий потрібний сигнал нашим громадянам на окупованих територіях і загалом українським громадянам кримськотатарського походження. Ще раз дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Таміло.

Давайте, коротко зазначу про висновки до законопроекту.

Комітет Верховної Ради України з питань свободи слова при розгляді цього проекту ухвалив наступне рішення: запропонувати нашому комітету рекомендувати Верховній Раді за результатами розгляду законопроекту у першому читанні прийняти його за основу.

Мінфін України в межах своєї компетенції зауважень до законопроекту не має.

ГНЕУ висловило до законопроекту деякі зауваження. Зокрема у висновку ГНЕУ вказується, що положення проекту має декларативний характер. Також у висновку зазначається, що на членів депортованої групи поширюються механізми захисту, передбачені Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», у зв'язку з чим немає об'єктивної потреби у включенні до тексту закону декларативного

положення про засудження та недопущення будь-якої дискримінації за ознакою належності особи до депортованої групи.

Є також інші зауваження, з якими, я сподіваюся, ви всі ознайомилися.

Колеги, так як закон, до якого пропонуються зміни, в тому числі і стосуються чутливих питань зовнішньої політики зокрема в контексті засудження міжнародних злочинів – депортацій, ми запрошували на наше засідання pana Сибігу від МЗС.

Чи приєднався до нас пан Сибіга?

МОВЧАН Б.П. Добрий день, Андрію Вікторовичу. Якщо дозволите, я представляю МЗС і маю високу честь представляти відомство на цій нараді, оскільки...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А ви представтесь, будь ласка, щоб ми...

МОВЧАН Б.П. Богдан Мовчан, я заступник директора департаменту світового українства, гуманітарної взаємодії – начальник відділу з питань релігійної свободи та гуманітарної взаємодії. От мені випала ця висока честь, просто хотілось би ...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте зупиніться на хвилинку. Я хотів би сказати, що мене дивує така зневага до комітету з боку керівництва МЗС. Виділити 20 хвилин хоча би заступнику міністра, для того щоб приєднатися до засідання комітету, це цілком можливо. Плюс в порушення вимог Закону України «Про комітети Верховної Ради України» та Закону України «Про статус народного депутата України» ми досі не отримали відповідь на наш офіційний запит щодо позиції МЗС відносно цього законопроекту. Про ситуацію, що склалася, буде обов'язково, я вас інформую просто, проінформований Прем'єр-міністр України.

Раз ви вже тут приєднались до нас, то прошу до слова. Дякую.

МОВЧАН Б.П. Дякую, Андрію Вікторовичу. Просто мій один такий технічний коментар щодо участі, точніше, неучасті керівництва, оскільки просто співпадіння: у нас відбувається нарада керівників закордонних дипломатичних установ, триває вона тиждень, вчора були заходи за участі глави держави...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте по тексту, по закону.

МОВЧАН Б.П. Так. По суті ми звичайно підтримуємо ініціативу Мустафи-ага, це посилить наші позиції, нашу роботу з метою забезпечення якомога ширшого визнання депортації кримських татар геноцидом. Як ви знаєте, 5 країн визнали на парламентському рівні на даний момент цей злочин геноцидом. Разом з тим є два таких, так скажемо, редакційних, можливо, процедурних моменти, на яких хотів би зупинитися.

Перше – це те, що, на наш погляд, оце от уточнення, термін «депортація», яке в проєкті змін до закону вживається, воно неповною мірою корелюється з визначенням статтею 1 цього ж закону. Тобто в термінології закону депортація – це насильницьке переселення народів, національних меншин та осіб за національною ознакою з місць їх постійного проживання на підставі рішень, прийнятих органами влади колишнього СРСР, союзних республік, Польською Республікою, в тому числі на підставі міжнародних договорів СРСР, УРСР з Польською Республікою у період 44-51-го років. У цьому зв'язку ми просто вважали би за доцільне наголосити на тому, що депортація в значенні цього закону є не абстрактним міжнародно-правовим терміном, а конкретною історичною подією або історичними подіями. Ну і крім того, за нашою оцінкою заборона дискримінації, зокрема за ознакою належності особи до група осіб, які зазнали депортації, регламентована

положеннями Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», які визначають об'єктом правового захисту від дискримінації особу та/або групу осіб. Відтак ми би пропонували викласти трішки в іншій редакції, а саме: Україна засуджує та не допускає виправдовування або заперечення депортації, а також будь-якої дискримінації за ознакою належності особи до групи осіб, які зазнали депортації. Просимо розглянути.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Мовчан.

Все ж таки чекаємо від вас офіційного листа на нашу адресу, де ви викладете все, що забажаєте.

МОВЧАН Б.П. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні народні депутати, чи бажає хтось висловитися по цій законодавчій ініціативі?

Богдане Васильовичу, будь ласка.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Дякую, пане голову.

Шановні колеги, мені дуже симпатичний, викликає емпатію, я цілком розумію біль народу караїмів, цілого народу, який змушений десь у публічних дискусіях вислуховувати абсолютно неприйнятні, такі людиноненависницькі якісь тези про депортацію, про те, що це може бути повторено. Це, звичайно, і прикро, і з цим треба боротися. Але, на жаль, з моєї точки зору, запропонований законопроект ну нічого не додає до можливості зміни цієї ситуації. Держава політика України в цьому питанні визначена законом, в який ми вносимо зміни. Після прийняття такої назагал

правильної, але декларативної фрази, яка просто повторює те, що вже стверджується цим законом, тільки в іншому формулюванні, воно, на жаль, не закрийє рот тим провокаторам або тим негідникам, які ось в дискусії публіцистичній чи в іншій можуть вдатися до закликів, до тих речей, що викликає, спонукали авторів законопроєкту внести його.

Я би підтримав, беззаперечно, спроби криміналізувати такі заклики, так як справедливо було сказано, це зроблено вже і з Голодомором, і з іншими геноцидальними проявами. Ось, якщо потрібно уточнити, що і при згадках про цей геноцид, так би мовити, повинні застосовуватись норми, при відповідних трактуваннях повинні застосовуватись норми кримінального права. Але я боюсь, що в даному випадку просто ця фраза, додана до законопроєкту, вона викликатиме певні сподівання, які нічим не виправдані, тому що ми, ну, і нічого не додамо нового.

Дякую. Я утримаюсь при розгляді законопроєкту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Богдане Васильовичу.

Пані Таміло, будь ласка, відрефлексуйте.

ТАШЕВА Т.Р. Да, дякую дуже.

Пане Богдане, розумію абсолютно ваші зауваження, да, і якби сприйняття. Напевно, що потрібно пояснити, з якої логіки ми виходили. Не буду вдаватися дуже до юридичних якихось нюансів, але власне Голодомор, питання Голодомору і його виправдання в Україні на даний момент не є криміналізованим. Є на розгляді законопроєкт, який, я сподіваюсь, буде прийнятий і відповідно ця норма, вона буде криміналізована, виправдовування, заперечення там і так далі.

Відповідно ми виходили з норми, що давайте рухатись таким чином, що ми спочатку скажемо про те, що не допускається в будь-яких формах виправдовування депортації. Після того, як в нас буде зроблена така норма

по Голодомору, або, можливо, ми навіть зможемо між читаннями таку норму внести в законопроект, який стосується Голодомору, для того щоб прирівняти, умовно кажучи, ці злочини. Тому, розумієте, просто в нас суспільство могло, я кажу як є, так, у нас суспільство могло би сказати так, що в нас по Голодомору такої норми не прийнято, а по депортації у нас така норма прийнята. Я не порівнюю ці два злочини, так, так само як Голокост і ряд інших злочинів проти людяності, там геноцидну практику і так далі. Річ не в тому. Просто я щодня працюю з темою тимчасово окупованих територій і бачу певну реакцію на деякі ініціативи в тому числі, так. Я не говорю, що ми маємо популістично зреагувати на щось, що говорить населення, але і не враховувати думку великої частини населення ми теж не можемо.

Тому ми вирішили, що давайте рухатись таким чином: спочатку ми задекларуємо цю норму, для того щоб все ж таки на рівні декларації воно було, після того, як ми зможемо прийняти заперечення Голодомору, або паралельно одразу з криміналізацією цієї частини, геноцидної практики по відношенню до українського народу, ми зробимо це щодо кримських татар. Тому така була ідея, так.

Тобто я розумію абсолютно ваш concerning, прекрасно як би розділяю його, але ми вирішили таким чином рухатись, проконсультувавшись з рядом інших осіб, там які дотичні до певних процесів в державі. Ну не хочу просто деталізувати, ми там були в Офісі Президента, радились, яким чином краще поступити, так, з рядом громадських діячів радились і вирішили вийти на таку норму.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Таміло.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Пане голово, можна просто короткий коментар.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Мені здається, що в законодавчій практиці постанова Верховної Ради з заявою дозволила б описати наше ставлення краще, ніж подібні зміни до законопроєкту. З повною повагою, з розумінням і з готовністю підтримати значно більш радикальні законодавчі ініціативи в цьому плані я залишусь при своїй думці, і ще раз, з повною повагою.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Богдане Васильовичу, за позицію.

Рухаємося далі. Шановні колеги, всім була надіслана інформаційна довідка до цього законопроєкту, в якій містяться всі наявні до проєкту зауваження. Там є питання щодо застосованого в законопроєкті терміну «депортація», який в Законі України «Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою» пов'язується виключно з конкретними подіями в минулому, тоді як в законопроєкті деякі формулювання спрямовані на врегулювання дій чи закликів у теперішньому та майбутньому часі. Як наслідок це створюватиме внутрішні протиріччя в самому законі, до якого пропонуються зміни.

Є також питання до назви законопроєкту, яка не узгоджується з його змістом. Отже ми бачимо, що до законопроєкту є низка концептуальних зауважень, які нам необхідно виправити. Тому я пропоную підтримати проєкт закону в першому читанні і з урахуванням всіх наявних зауважень доопрацювати його до другого читання.

Тож ставлю, шановні колеги, на голосування наступне рішення комітету: рекомендувати Верховній Раді України проєкт Закону України про внесення змін до статті 3 Закону України «Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою» щодо неприпустимості виправдовування, заперечення та пропагування депортації (реєстраційний номер 15369 від 30.06.2026 року), поданий народним депутатом України Джемилєвим та іншими народними депутатами, включити до порядку

денного п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за наслідками розгляду в першому читанні прийняти за основу.

Друге. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначити народного депутата України, голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Шановні колеги, прошу голосувати.

Задорожний – за.

Руслан Олександрович Горбенко.

ГОРБЕНКО Р.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Джемільєв Мустафа.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемільєв, голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Кузнєцов Олексій Олександрович.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович Ткаченко.

ТКАЧЕНКО М.М. Ткаченко Максим – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллайович Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковлєва Неллі Іллівна.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яременко Богдан Васильович.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Утримався.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, 9 осіб – за. Рішення прийнято.

Переходимо до розділу «Інші питання». Питання третє. Про План роботи Комітету на період шістнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання.

Колеги, відповідно до положень статті 41 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» комітети планують свою роботу на кожную чергову сесію Верховної Ради України. Нагадую, що плани роботи комітету затверджуються рішенням комітету до початку чергової сесії Верховної Ради України, на яку формується план.

На виконання доручення Голови Верховної Ради України від 10 липня 2026 року щодо необхідності затвердження відповідних планів сьогодні ми маємо затвердити План роботи нашого комітету на період шістнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання.

Проект Плану за встановленою формою вам усім був заздалегідь надісланий. У ньому, як завжди, відображені законопроекти, які перебувають на розгляді у комітеті, та проекти, які вже розглянуті комітетом і очікують розгляду в парламенті, а також законопроекти, які комітет має розглянути і подати свої пропозиції.

Жодних пропозицій, шановні колеги, і зауважень чи уточнень до Плану від вас не надходило. Водночас, як я вже неодноразово вам казав, якщо під час сесії у когось із вас з'явиться якась слухна ініціатива, ми можемо реалізувати її в робочому порядку.

Тож, друзі, якщо ніхто не заперечує, керуючись положеннями статті 41 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» ставлю на голосування пропозицію: затвердити План роботи комітету Верховної Ради з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин на період шістнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання. Прошу визначатися.

Задорожний – за.

Горбенко Руслан Олександрович.

ГОРБЕНКО Р.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Джемільєв Мустафа.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемільєв голосує – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Костянтин Іванович Касай.

КАСАЙ К.І. Підтримую і голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кузнєцов Олексій Олександрович.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ткаченко Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Ткаченко Максим – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яременко Богдан Васильович.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Працювати з планом завжди краще. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

10 осіб – за. Шановні колеги, рішення прийнято.

Переходимо до розгляду наступного питання порядку денного: про пропозиції комітету до порядку денного шістнадцятої сесії Верховної Ради дев'ятого скликання.

Шановні колеги, на виконання вимог статті 21 Регламенту Верховної Ради України, за дорученням Голови Верховної Ради ми повинні також надати пропозиції комітету до проєкту порядку денного наступної шістнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання. Проєкт пропозицій нашого комітету вам був надісланий. Цей документ, як і зазвичай, містить три блоки питань, а саме: перелік законопроєктів, підготовлених комітетом до розгляду на пленарних засіданнях; перелік законопроєктів, які комітету доручається підготувати і доопрацювати для розгляду на сесії; перелік законопроєктів, які не рекомендовані до розгляду як такі, що втратили свою актуальність.

Звертаю увагу лише на те, що до розділу законопроектів, які втратили свою актуальність, ми внесли всі ініціативи, які подавалися як проекти про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб», який визнано таким, що втратив чинність на підставі прийнятого парламентом нового закону № 4924 від 01.07.2026 року, що врегульовує відповідні питання.

Також у переліку є два законопроекти, які подавалися як альтернативні до основного. Однак основний проект був знятий з розгляду в зв'язку з відставкою попереднього уряду. Враховуючи, що відповідно до Регламенту альтернативні законопроекти мають розглядатися одночасно з основним, логічно, звичайно, що вони як і основний також мають бути зняті з розгляду.

Тож, якщо ні в кого немає зауважень до надісланого проекту, керуючись положеннями статті 21 Регламенту Верховної Ради України та статті 13 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» ставлю на голосування наступну пропозицію: затвердити пропозиції Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин до порядку денного шістнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання. Прошу голосувати.

Задорожний – за.

Горбенко Руслан Олександрович.

ГОРБЕНКО Р.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Джемільєв Мустафа.

Касай Костянтин Іванович.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемільєв, голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую, голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ткаченко Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Ткаченко Максим – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Чийгоз Ахтем Зейтуллайович

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковлєва Неллі Іллівна.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Підтримую і голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яременко Богдан Васильович.

ЯРЕМЕНКО Б.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, 10 осіб – за. Рішення прийнято.

Наступне питання порядку денного, питання п'яте. Про нагородження Подякою Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин.

Шановні друзі, нещодавно ми з вами вже розглядали питання щодо нагородження Подякою комітету, але тоді мова йшла про трудові колективи, наразі пропонується розглянути рішення щодо нагородження окремих громадян.

Вам усім були надіслані подання, які надійшли на моє ім'я та були ініційовані нашою колегою народною депутаткою України Яковлевою Неллі Іллівною, та відповідні біографічні довідки осіб, які пропонуються на нагородження. В цих документах детально описані успіхи та заслуги представлених до нагородження осіб.

Я прошу Неллі Іллівну буквально декількома словами сказати щодо кожної кандидатури. Бо якщо народний депутат рекомендує когось до нагородження, то саме він насамперед несе певну відповідальність за те, що рекомендовані ним особи відповідають встановленим критеріям та заслуговують на подяку комітету. Прошу, Неллі Іллівно.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Ще раз доброго дня, шановні колеги. Сьогодні у мене приємна місія. Оскільки, як ви знаєте, я багато працюю з ромською проблематикою, до вашої уваги представлені дві кандидатури: Каландія Рада Володимирівна та Кондур Юліан Анатолійович. Власне це люди, які всю свою свідому професійну діяльність присвятили саме захисту прав ромської громади.

Власне Рада Володимирівна дуже багато працює в полях як медіаторка фонду благодійного «Чіріклі». Вона працює з громадами і на місці, у ромських таборах, де є місця компактного проживання, зокрема у місті Мукачеві, зокрема за її ініціативи підтримується жіночий центр допомоги ромським жінкам, які знаходяться у складних життєвих обставинах.

Що стосується Кондура Юліана Анатолійовича, то власне він як людина, яка має фахову освіту у сфері захисту прав людини, і сам він є представником також ромського походження, відповідно він більше працює з формуванням політик у сфері захисту прав ромської національної спільноти, що виливається у подальшому у пропозиції, рекомендації до Офісу Уповноваженого Верховної Ради з питань прав людини до формування ромської стратегії, до співпраці з Державною службою з питань етнополітики.

На мою думку, ці дві кандидатури є достойними того, щоб отримати Подяку нашого комітету. І я сподіваюся щиро на вашу підтримку сьогодні.

Якщо є якісь питання, колеги, по цих двох особах, з радістю буду доповідати вам.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Неллі Іллівно.

Максим Миколайович, у вас там була рука. Я вас слухаю. Будь ласка.

ТКАЧЕНКО М.М. Так-так. Дякую, Андрій Вікторович.

Я хотів коротко підтримати пані Неллі і в цілому підтримати цю ініціативу. Дійсно, як то кажуть, для нас це нескладно, а для людей, які реально працюють, це дуже важлива відзнака від комітету Верховної Ради.

Я останні декілька років активно, окрім тематики внутрішньо переміщених осіб, займаюся і також питаннями національних спільнот, національних меншин, співпрацюю активно з Радою національних спільнот, з паном Ашотом Дадікоєвичем – головою ради. І з пані Неллі ми брали участь у багатьох заходах, де вищезазначені наші особи, яких ми сьогодні хочемо нагородити від комітету, брали участь, з ними співпрацюємо, реально активні, професійні і патріотичні люди нашої країни. Тому, Неллі, дякую за ці номінації. І колег, як то кажуть, закликаю: давайте ще шукати людей, вони реально є, які заслуговують на ці наші подяки, і виносити на розгляд, розглядати і нагороджувати людей, дякувати людям під час повномасштабної війни.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максиме Миколайовичу. І як ви знайдете цих людей, то надсилайте, будь ласка, документи до секретаріату.

ТКАЧЕНКО М.М. Так-так, Андрій Вікторович. Я повністю згоден. Я ж кажу, давайте реально це робити. Поки ми працюємо, у нас є така можливість, треба її використовувати. На цьому тижні вже надішлемо декілька також від мене особисто пропозицій.

Дякую вам.

ЯРЕМЕНКО Б.В. А за знайдених вже давайте проголосуємо.

ТКАЧЕНКО М.М. Так-так, пане Богдане, однозначно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми доходимо до цього поступово.

Шановні колеги, всі необхідні пакети документів щодо зазначених осіб були попередньо опрацьовані секретаріатом на предмет правильності оформлення. Тому, колеги, ще раз нагадую, що якщо хтось, це я повторюся, з членів плануватиме зробити подання на нагородження, прошу обов'язково попередньо звертатися до нашого секретаріату, аби всі документи дійсно були правильно оформлені відповідно до розпорядження Голови ВРУ і до нас потім не було ніяких питань. Особливо звертаю вашу увагу, що ми можемо нагороджувати осіб або колективи за заслуги виключно в межах предметів відання нашого комітету. Особи, які пропонуються до нагородження, не повинні бути помічниками народних депутатів, а також фігурантами гучних конфліктів та судових справ. Ми не повинні з вами знецінювати нашу відзнаку.

Отже переходимо до прийняття рішення. Шановні колеги, з приводу пропонованих сьогодні до нагородження осіб, якщо ніхто не заперечує, на підставі подань народного депутата України Яковлевої Неллі Іллівни від 23.07.2026 року та 24.07.26 року, керуючись Постановою Верховної Ради України «Про нагороди Верховної Ради України» від 19 серпня 2025 року та Положенням про Подяку Комітету Верховної Ради України, затвердженими Розпорядженням Голови Верховної Ради України від 29 грудня 2025 року, ставлю на голосування наступне рішення комітету.

Перше. Нагородити Подякою Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин за значний особистий внесок у сфері захисту прав ромської національної меншини/спільноти в Україні, розвиток ромського громадського руху та активну громадянську позицію Каландію Радугу Володимирівну, Кондугу Юліана Анатолійовича.

Друге. Доручити секретаріату комітету у встановленому порядку здійснити необхідні дії, пов'язані з виконанням цього рішення.

Прошу визначатися, шановні колеги.

Задорожний – за.

Руслан Олександрович Горбенко.

ГОРБЕНКО Р.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Джемільєв.

ДЖЕМІЛЄВ М. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую, голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ткаченко Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Ткаченко Максим – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Чийгоз Ахтем Зейтуллайович.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковлєва Неллі Іллівна.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

І дякую колегам за підтримку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яременко Богдан Васильович.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Дякую колезі за ініціативу.

Підтримую. За голосую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановні колеги.

10 осіб – за. Рішення прийнято.

Шановні друзі, чи є в когось якась інформація, якою ви б хотіли поділитися з членами комітету в розділі «Різне»?

Дякую, шановні друзі.

Шановні народні депутати, на цьому порядок денний вичерпано. Всім ще раз дякую. Засідання оголошую закритим.

Радий був всіх бачити.

ТКАЧЕНКО М.М. До побачення. Гарного дня.